

POSTANOWIENIE

Dnia 31 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Piotr Mirek

SSN Zbigniew Puskarski

w sprawie R.S.

po rozpoznaniu na posiedzeniu w Izbie Karnej w dniu 31 marca 2026 r.

sygnalizowanej we wniosku obrońcy - kwestii wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2024 r., II KK 287/24 o oddaleniu kasacji obrońcy skazanego jako oczywiście bezzasadnej,

p o s t a n o w i ł:

1. na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. wznowić postępowanie kasacyjne;

2. uchylić postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2024 r., II KK 287/24 o oddaleniu jako oczywiście bezzasadnej kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego R.S. i kasację tę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu – Izbie Karnej w postępowaniu kasacyjnym

3. obciążyć Skarb Państwa wydatkami postępowania wznowieniowego.

UZASADNIENIE

Postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2024 r., II KK 287/24, wydanym w składzie jednoosobowym (sędzia A.D.), oddalono jako oczywiście bezzasadną kasację obrońcy skazanego R.S., wniesioną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 marca 2023 r., sygn.. II AKa 329/20 zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 2 marca 2017 r., sygn. XII K 108/13.

Obecnie obrońca skazanego złożył do Sądu Najwyższego wniosek sygnalizacyjny o rozważenie możliwości wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Najwyższego o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnej - na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

W uzasadnieniu podał, że sędzia A.D. - procedująca w przedmiocie kasacji – została powołany na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018 poz. 3). Okoliczność ta w powiązaniu z orzecznictwem Sądu Najwyższego, w tym uchwałą trzech Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, doprowadziła obrońcę do wniosku, że sąd procedujący w przedmiocie kasacji był nienależycie obsadzony, a więc zaistniała w tej sprawie bezwzględna przyczyna odwoławcza określona w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

W konkluzji obrońca wniósł o wznowienie postępowania kasacyjnego z urzędu i uchylenie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2024 r. , III KK 305/23 o oddaleniu jego kasacji jako oczywiście bezzasadnej i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu w postępowaniu kasacyjnym.

Po wpłynięciu wniosku – sygnalizacji do Sądu Najwyższego w dniu 19 lutego 2025 r., z uwagi na konieczność wyznaczenia składu orzekającego przez Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracami Izby Karnej, który tę czynność zastrzegł do wyłącznej dyspozycji, sędzia sprawozdawca dwukrotnie przedstawił propozycje składu orzekającego, które nie zostały rozpoznane przez wskazanego Prezesa Izby.

Dopiero zarządzeniem tegoż Prezesa z dnia 12 marca 2026 r. został wyznaczony skład Sądu Najwyższego wskazany w części wstępnej niniejszego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek sygnalizacyjny obrońcy skazanej okazał się zasadny w stopniu oczywistym.

Wskazane w przedmiotowej sygnalizacji postanowienie Sądu Najwyższego o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnej, zostało wydane przez sędzię A.D., która istotnie uzyskała nominację do Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018 poz. 3).

W takiej sytuacji zachodzi okoliczność określona w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w postaci nienależytej obsady sądu, stanowiąca uwzględnianą z urzędu bezwzględną przyczynę odwoławczą. Wynika to w sposób jednoznaczny z pkt. 1 uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I – 4110 – 1/20. Uchwała ta – na podstawie art. 87 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym – ma moc zasady prawnej wiążącej wszystkie składy Sądu Najwyższego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21, z dnia 29 września 2021 r., V KZ 47/21 i z dnia 21 stycznia 2022 r., III CO 6/22; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22 i uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2023 r., II KB 10/22).

Dokonaną przez Sąd Najwyższy we wskazanych orzeczeniach wykładnię przepisów karnych proceduralnych oraz ustawy o Sądzie Najwyższym, w powiązaniu z wykładnią przepisów konwencyjnych dokonaną przez powołane w tych orzeczeniach rozstrzygnięcia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, skład Sądu Najwyższego procedujący w sprawie niniejszej uznaje za trafną i przyjmuje za własną.

Reasumując, całość przedstawionej argumentacji prowadzi do stwierdzenia, że skład Sądu Najwyższego procedujący z udziałem sędzi A.D. ze wskazanych powodów instytucjonalnych i ustrojowych nie był sądem spełniającym wymogi sądu ustanowionego ustawą w rozumieniu konstytucyjnym i konwencyjnym (art. 6 ust. 1 EKPC), a postępowanie prowadzone przez taki sąd było dotknięte wadą kwalifikowaną jako bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Po stwierdzeniu zaistnienia we wskazanym postępowaniu kasacyjnym bezwzględnej przyczyny odwoławczej, należało rozważyć kwestię dopuszczalności wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego dotkniętego takim uchybieniem procesowym. Rozważając to zagadnienie, Sąd Najwyższy w niniejszym składzie w pełni podziela pogląd wyrażony w postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2023 r., III KO 43/23 i II KO 73/22 i z dnia 21 czerwca 2023 r., V KO 17/22 i V Ko 30/22 oraz w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2023 r., III KO 15/22 i zawartą w tych orzeczeniach argumentację prawną o możliwości wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego prawomocnie zakończonego w Sądzie Najwyższym postanowieniem o oddaleniu kasacji. Na tę ocenę nie wpływa postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2023 r., I KZP 17/22, bowiem z uwagi na swoją treść nie ma charakteru wiążącego, a nadto, skoncentrowało się ono nie tyle na wykładni art. 540 § 1 k.p.k., co na ustaleniu i wykazaniu, że wykładnia przepisu art. 540 § 1 k.p.k. odnośnie do postępowania wznowieniowego jest utrwalona i bezsporna, tak w doktrynie, jak i w orzecznictwie. Nie odniesiono się przy tym do szeregu istotnych kwestii, które zostały wskazane w postanowieniach Sądu Najwyższego w sprawach III KO 43/23 i KO 73/22, w tym do szczegółowej analizy także orzeczeń, które stanowiły podstawę do wydawania późniejszych orzeczeń o niedopuszczalności wznowienia postępowania kasacyjnego czy postępowania wznowieniowego. Wykazano w tych postanowieniach, że nie tylko nie było jednolitej linii orzeczniczej (była dominującą, ale nie jednolitą) ale także i to, iż kompleksowa wykładnia art. 540 § 1 k.p.k., a tym samym również w odniesieniu do przesłanek wznowienia z art. 542 § 3 k.p.k., nie uzasadnia eliminacji z podstawy wznowienia postępowania kasacyjnego, a odmienna wykładnia naruszałaby regułę wykładni opartą o niemożność blokownia dostępu stronie do środka zaskarżenia w sytuacji, gdy konstrukcja ustawowa takiej

wyraźnej blokady nie przewiduje. Regulacja zawarta w art. 542 § 3 k.p.k. w żadnym razie nie wyklucza z zakresu swojego stosowania postępowań prowadzonych przed Sądem Najwyższym. Przepis art. 544 § 2 k.p.k. wyraźnie wskazuje, iż w kwestii wznowienia postępowania zakończonego „orzeczeniem” Sądu Najwyższego, Sąd ten orzeka w składzie 3 sędziów. Termin „orzeczenie” obejmuje na gruncie Kodeksu postępowania karnego zarówno wyroki jak i postanowienia. Także treść art. 540 § 1 k.p.k. posługująca się terminem „postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem”, nie zawiera językowych wskazówek, prowadzących do wniosku, że postanowienie Sądu Najwyższego o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnej nie jest „prawomocnym orzeczeniem” kończącym postępowanie sądowe. Postępowanie kasacyjne ma przecież charakter postępowania sądowego, a postanowienie o oddaleniu kasacji w sposób prawomocny kończy to postępowanie.

Tylko szczególne względy wynikające z wykładni systemowej lub funkcjonalnej mogłyby przemawiać za ograniczeniem jednoznacznych wyników uzyskanych w drodze wykładni językowej art. 540 § 1 k.p.k. i art. 542 § 3 k.p.k. Trafnie podniesiono we wskazanym postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2023 r., III KO 43/23, że tylko w zakresie przesłanek wznowienia określonych w art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k., z uwagi na treść tych przesłanek mogą mieć one zastosowanie do tego postępowania, w którym orzeczono prawomocnie o kwestii odpowiedzialności karnej. Pogląd ten znajduje odpowiednie zastosowanie do przesłanek z art. 540a k.p.k. oraz art. 540b k.p.k.

Niezależnie od wskazanych okoliczności, podzielić należało stanowisko zawarte w cyt. postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2023 r., że postanowienie Sądu Najwyższego o oddaleniu kasacji wyczerpuje środki odwoławcze przewidziane polskim prawem wewnętrznym, uprawniając do złożenia skargi indywidualnej do ETPC. Uwzględniając dotychczasowe orzecznictwo Trybunału w sprawach polskich, w których wskazywano na naruszenie standardu z art. 6 ust. 1 EKPC w sprawach rozpoznawanych przez Sąd Najwyższy w składach z udziałem osób powołanych na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie powołanej ustawy z 2017 r. (zob. wyroki: z dnia 8 listopada 2021 r., w sprawie Dolińska – Ficek i Ozimek

przeciwko Polsce, skargi nr 49868/19 i 57511/19, oraz z dnia 3 lutego 2022 r., w sprawie Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce, skarga nr 1469/20), jedynie rozstrzygnięcie dopuszczające wniosek o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego o oddaleniu kasacji i uchylenie zapadłego w tym postępowaniu orzeczenia, na zasadzie prewencyjnej, zapobiegnie wniesieniu skutecznej skargi do ETPCz, a tym samym uchyli ryzyko ponoszenia przez Skarb Państwa związanych z ewentualnym orzeczeniem Trybunału niedających się określić konsekwencji finansowych.

Oznacza to, że również w tej perspektywie zachodzi potrzeba wznowienia postępowań kasacyjnych zakończonych w Sądzie Najwyższym postanowieniami o oddaleniu kasacji wydanymi przez nienależycie obsadzony skład tego Sądu, z naruszeniem standardów wyznaczonych przez art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Mając na uwadze wskazaną argumentację, należało zatem orzec jak w sentencji i kasację obrońcy R.S. przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu – Izbie Karnej w postępowaniu kasacyjnym.

Z tych względów postanowiono jak na wstępie.

Piotr Mirek Marek Pietruszyński Zbigniew Puskarski

[WB]

[a.ł.]